

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РЕЄСТРАТОРІВ ВЛАСНИКІВ ІМЕННИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Висвітлено та запропоновано теоретичні підходи до ведення бухгалтерського обліку реєстраторами власників іменних цінних паперів. Розглянуто обов'язкові форми звітності. Запропоновано основні бухгалтерські проведення для відображення операцій з ведення реєстру власників іменних цінних паперів.

Аннотация. Освещены и предложены теоретические подходы к ведению бухгалтерского учета регистраторами собственников именных ценных бумаг. Рассмотрены обязательные формы отчетности. Предложены основные бухгалтерские проводки для отражения операций по ведению реестра владельцев именных ценных бумаг.

Annotation. Theoretical approaches to keeping accounts by registrars of inscribed securities holders have been elucidated and offered. Mandatory reporting forms have been considered. The basic accounting entries to reflect the operations of keeping the register of inscribed securities holders have been proposed.

Ключові слова: цінні папери, реєстратор власників іменних цінних паперів, комерційна діяльність, депозитарна система.

Розвиток депозитарної системи України, створення стабільної й прозорої системи обліку прав власності на цінні папери є однією з важливих передумов поліпшення інвестиційного клімату в Україні. На сьогоднішній день існує багато проблем, пов'язаних із відсутністю централізованої системи обліку цінних паперів, що створює умови для корпоративних конфліктів, особливо тих, які пов'язані з діяльністю реєстраторів.

Метою дослідження є вивчення теоретичних основ ведення бухгалтерського обліку реєстраторами власників іменних цінних паперів.

Для досягнення мети в процесі дослідження були поставлені такі завдання: розглянути обов'язкові форми звітності та основні бухгалтерські проведення для відображення операцій з ведення реєстру власників іменних цінних паперів; запропонувати рекомендації щодо вдосконалення бухгалтерського обліку реєстраторів власників іменних цінних паперів України.

Об'єктом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку реєстраторів власників іменних цінних паперів.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних і методологічних питань, пов'язаних з організацією бухгалтерського обліку реєстраторів власників іменних цінних паперів.

Фірми-реєстратори власників іменних цінних паперів складають бухгалтерську звітність за рік наростаючим підсумком з початку звітного року. Фінансова звітність організації складається з бухгалтерського балансу і звіту про фінансові результати [1].

Згідно з Наказом "Про організацію бухгалтерського обліку і облікову політику", Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" і затвердженими Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку на підприємствах забезпечено єдині принципи, методи і процедури під час відображення поточних операцій в обліку та складання фінансової звітності [2].

Як правило, реєстратори власників іменних цінних паперів є малими підприємствами, оскільки здійснюють не більше 100 господарських операцій на місяць та виробництво їх послуг не пов'язано з великими матеріальними витратами. Завдяки цьому вони мають можливість використовувати реєстри спрощеної форми бухгалтерського обліку [3, с. 82].

У процесі фінансово-господарської діяльності у підприємств виникають розрахункові відносини з постачальниками матеріальних цінностей і послуг, із замовниками послуг і покупцями продукції, з фінансовими органами, банками, з працівниками підприємства та іншими підприємствами й особами. Всі розрахунки здійснюються безготівковим шляхом, тобто перерахуванням грошових коштів із рахунку платника на рахунок одержувача в його банку. На підприємствах порядок і форма розрахунків між платником і одержувачем засобів визначаються договором між сторонами (угодою, окремими домовленостями).

Бухгалтерський облік операцій за розрахунковим рахунком здійснюється на підставі виписки банку з розрахункового рахунку.

З поточного рахунку реєстратори власників іменних цінних паперів здійснюють операції, що забезпечують комерційну й іншу діяльність підприємства (розрахунки за запаси з постачальниками і покупцями продукції; надані й отримані послуги; одержання заробітної плати і сплату обов'язкових платежів; сплату платежів до бюджету та інших

державних фондів; операції, пов'язані із забезпеченням власних потреб та інші, відповідно до статутної діяльності підприємства).

Варто розглянути стан основних засобів на підприємстві. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби".

Основні засоби в бухгалтерському обліку відображають за первинною вартістю, під якою розуміють фактичну собівартість спорудження, виготовлення або придбання об'єктів основних засобів, включаючи витрати на доставку й установку на місці використання з урахуванням страхових платежів під час перевезення, державну реєстрацію та інші витрати, тобто фактичну собівартість, яку об'єкти основних засобів мали на час введення в експлуатацію.

Синтетичний облік основних засобів реєстратори іменних цінних паперів ведуть на рахунок 10 "Основні засоби", який призначений для обліку й узагальнення інформації про наявність і рух як власних основних засобів, так і одержаних за умов фінансового лізингу, а також орендованих цілісних майнових комплексів, які належать до складу основних засобів.

Особливістю відображення в бухгалтерському обліку реєстраторів іменних цінних паперів операції придбання (спорудження) основних засобів є те, що витрати підприємства на таке придбання (спорудження) вважаються капітальними інвестиціями з відповідним відображенням на рахунок 15 "Капітальні інвестиції". Після закінчення операції придбання (спорудження) і введення об'єкта в експлуатацію усі витрати, зібрані за дебетом рахунку 15, списуються в дебет субрахунків рахунку 10 чи 11. Після введення в експлуатацію основних засобів з наступного місяця починається нарахування амортизації на їхню вартість [4, ст. 93].

Витрати на придбання основних засобів (у сумі їх первісної вартості) відразу в повній сумі не відносяться на собівартість виробництва чи витрат на придбання товарів. Первісна вартість об'єктів основних засобів і інших необоротних матеріальних активів за мінусом їх ліквідаційної вартості підлягає амортизації, тобто поступовому списанню (перенесенню) у витрати виробництва відповідно до їхнього зносу, що відбувається в процесі експлуатації [4, с. 94].

Нарівні з основними засобами слід розглянути й нематеріальні активи підприємства. Оскільки реєстратори цінних паперів належать до малих підприємств України, то НМА в балансі відображаються у складі основних засобів. Первісна вартість придбаного нематеріального активу складається з ціни (вартості) придбання (крім отриманих торговельних знижок), мита, непрямих податків, що не підлягають відшкодуванню, та інших витрат, безпосередньо пов'язаних із його придбанням та доведенням до стану, у якому він придатний для використання за призначенням.

В основному більшість реєстраторів власників іменних цінних паперів до нематеріальних активів відносять: програма "1С Підприємство 8"; операційна система Windows7; комп'ютерна система "Ліга-Закон"; програма "Облік ЦП"; телефонна лінія, Інтернет та ін.

Розрахункам за дебіторською і кредиторською заборгованістю належить чільне місце у системі бухгалтерського обліку. Розрахунки з дебіторами та кредиторами пов'язані з вхідними та вихідними фінансовими потоками. Стан цих розрахунків у певний момент часу розкривається через суми дебіторської та кредиторської заборгованості на цей момент. Таким чином, облік розрахунків з дебіторами та кредиторами полягає у визначенні сум дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства, оцінки і класифікації їх для відображення у фінансовій звітності. Основним документом, який підтверджує розрахунки з дебіторами, є Акт надання послуг.

Оскільки фірма спеціалізується лише на наданні послуг, то автор статті пропонує розглянути бухгалтерські проводки, які ведуться на фірмі з реєстру власників цінних паперів у таблиці.

Таблиця

Проводки з ведення реєстру власників цінних паперів на ТОВ "Співдружність"

Операції	Дебет	Кредит
Перераховані кошти за ведення реєстру ОАО "Укрспецбудмонтаж"	311	361
Надано послуги ОАО "Укрспецбудмонтаж"	361	703

Через специфіку діяльності реєстраторів власників іменних цінних паперів вони не мають великого найменування товарно-матеріальних цінностей на відміну від промислових підприємств. Основну частину ТМЦ складають канцелярське приладдя.

Одним із найпоширеніших видів інвестицій є фінансові інвестиції, або інвестування у фінансові інструменти, серед яких превалюють цінні папери, з метою одержання доходу (прибутку) у майбутньому.

Основні принципи оцінки та відображення в обліку фінансових інвестицій визначаються П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції" [5].

Фінансові інвестиції визначаються як активи, які утримуються підприємством з метою: одержання доходів у вигляді дивідендів або відсотків від їх володіння; набуття вигідних відносин з іншими підприємствами або контролю над їх діяльністю; майбутні вигоди від зростання вартості здійснених інвестицій.

Поточними є інвестиції, які підприємство має намір та можливість утримувати протягом дванадцяти місяців з дати придбання або протягом операційного циклу, якщо він більше зазначеного терміну. Довгостроковими є фінансові інвестиції, які утримуються протягом терміну, який перевищує 12 місяців або операційний цикл.

Слід зазначити, що бухгалтерський облік реєстраторами власників іменних цінних паперів ведеться згідно з законодавством України. Особливістю реєстраторів є те, що вони здійснює виключний вид діяльності та ведуть спрощену систему обліку.

Науковим результатом даного дослідження є систематизація підходів до відображення операцій з реєстрації власників іменних цінних паперів. Слід наголосити, що ведення бухгалтерського обліку реєстраторами власників

іменних цінних паперів – процес недосконалий. Тому перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі буде вдосконалення законодавчої бази з організації обліку реєстраторів власників іменних цінних паперів.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 від 25.02.2000 р. № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>. – Назва з екрану. 2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Назва з екрану. 3. Дроб'язко С. І. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу : навч. посібн. / С. І. Дроб'язко, Т. М. Козир, С. Б. Холод ; за заг. ред. П. Й. Атамаса. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 416 с. 4. Маляревский Ю. Д. Финансовый учет : учебно-методическое пособие для самостоятельного изучения дисциплины / Ю. Д. Маляревский, П. С. Гютюнник. – Х. : Изд. дом "ИНЖЭК", 2003. – 288 с. 5. Фінансові інвестиції : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 від 26.04.2000 р. № 91. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>. – Назва з екрану.